

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Hofstede In Sint-Anthone, Gent (Drongen)

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Hofstede In Sint-Anthone, Gent (Drongen), Drongenplein 17 – monument
(opheffing)

Onderwerp

Benaming: Hofstede In Sint-Anthone

Adres of ligging: Drongenplein 17

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier (Gehele opheffing)

Dossiernummer: 4.001/44021/159.1

Bescherming

Beschermd als: monument

Beschermingsbesluit: koninklijk besluit van 13 juni 1975

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/bsluiten/851>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9496>

Samenvatting

De bescherming als monument van de Hofstede In Sint-Anthone wordt opgeheven omdat de erfgoedwaarden op basis van de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde ontoereikend zijn voor een bescherming op Vlaams niveau. Door de ingrijpende historiserende restauratie van 1978 vormt de oude herberg niet langer een ensemble met de aanpalende dorpswoningen, die in oorsprong deel uitmaakten van het beschermd goed. Hoewel een aantal oorspronkelijke interieurelementen bewaard bleven, is het gerenoveerd interieur door de nieuwe afwerkingslagen en constructieve ingrepen nog weinig herkenbaar als een historisch interieur. Door de opsplitsing van de hofstede in drie afzonderlijke wooneenheden en de later ingebrachte commerciële bestemming is het historisch ensemble van de in de kern 17de-eeuwse eenlaagse bebouwing aan het Drongenplein verregaand aangetast. De Hofstede In Sint-Anthone vormt noch als een op zichzelf staand geheel, noch als onderdeel van de aaneensluitende eenlaagse bebouwing met 17de-eeuwse kern een herkenbaar historisch ensemble dat toereikend is voor een bescherming als monument op Vlaams niveau.

Datum

Datum: 26/03/2024

INHOUDSTAFEL

1.	Aanleiding tot opmaak van het dossier	4
2.	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.	Ruimtelijke context.....	4
2.2.	Historiek van het beschermd goed	5
2.3.	Historiek van het beschermings- en beheerdossier	5
2.3.1.	Bescherming als monument: Hofstede In Sint-Anthone (1973-1975).....	5
2.3.2.	Restauratie Hofstede In Sint-Anthone (1978-1981)	6
2.3.3.	Uitbreiding bescherming als monument: aanpalende dorpswoning (1980) ..	7
2.3.4.	Aanvraag uitbreiding en verbouwing Drongenplein 17 (1998-2001)	8
2.3.5.	Aanvraag uitbreiding en verbouwing Drongenplein 17 (2007-2008).....	8
2.3.6.	Aanvraag plaatsen reclamepaneel en zonnewering Drongenplein 15 (2008-2013) 9	
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	9
2.5.	Juridische toestand	9
2.5.1.	Adres en kadaster	9
2.5.2.	Onroerend erfgoed	9
2.5.3.	Omgeving	10
3.	Evaluerend gedeelte	10
3.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	10
3.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	14
3.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	14
4.	Bronnen	14
4.1.	Archieven	14
4.2.	Digitale bronnen.....	15
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	15
5.1.	Omgevingsplan	15
5.2.	Fotobijlage	15
5.3.	Documentatie	15

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van de Hofstede In Sint-Anthone, Drongenplein 17 in Gent (Drongen). De opheffing van de bescherming kadert in de evaluatie van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de Hofstede In Sint-Anthone als monument werd onderzocht in het project 'snelle screening' (2021-2022). Deze snelle screening had als doel om op een termijn van anderhalf jaar die beschermingen te detecteren die vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen. Met uitzondering van de stedenbouwkundige ensembles en het archeologisch en varend erfgoed, werd het volledige beschermde bestand gescreend.

Dit dossier betreft de opheffing van de bescherming als monument van de Hofstede In Sint-Anthone in Gent (Drongen). De bescherming als monument van de voormalige oude herberg gelegen Drongenplein 17 wordt opgeheven omdat het hoekhuis noch als een op zichzelf staand geheel, noch als onderdeel van de aaneensluitende eenlaagse bebouwing met 17de-eeuwse kern een herkenbaar historisch ensemble vormt dat toereikend is voor een bescherming als monument op Vlaams niveau. Ook de bescherming als monument van de rechts aanpalende dorpswoningen die in oorsprong deel uitmaakten van de Hofstede In Sint-Anthone, Drongenplein 15, 16-16A in Gent (Drongen) wordt opgeheven. Hier wordt een afzonderlijk opheffingsdossier voor opgemaakt.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

De Hofstede In Sint-Anthone is gelegen aan de noordelijke zijde van Drongenplein, tegenover de [Parochiekerk Sint-Gerulfus](#) en de [Norbertijnenabdij](#). [Drongenplein](#) is een met linden beboomd dorpsplein bebouwd met dorpswoningen van één tot twee bouwlagen aan noordelijk en oostelijke zijde. De zuidelijke zijde van het dorpsplein wordt ingenomen door de kerk en de abdijgebouwen. Aan westelijke zijde bevindt zich het [oorlogsmonument](#) met bronzen reliëf van Domien Ingels van 1922 en de [Sint-Jozefkapel](#) van 1937-1938.

De [toren](#) van de parochiekerk Sint-Gerulfus werd reeds in 1944 beschermd als monument, omwille van de historische, artistieke en oudheidkundige waarde. In 1975 werd eveneens de [Hofstede In Sint-Anthone](#) beschermd als monument. De [aanpalende dorpswoning](#) werd in 1983 beschermd als monument omdat deze constructief één geheel vormde met de beschermde herberg In Sint-Anthone.

In 1998 werden in de dorpskern van Drongen verschillende bouwkundige elementen beschermd als monument binnen een geografisch beschermingspakket. [Drongenplein](#) met inbegrip van het oorlogsmonument en de leilindenbeplanting werd beschermd als monument omwille van de sociaal-culturele waarde. De [Parochiekerk Sint-Gerulfus](#) en de [Sint-Jozefkapel](#) werden beschermd als monument omwille van de artistieke en historische waarde. De [norbertijnerabdij](#) van Drongen met inbegrip van de abdijgebouwen, de bijgebouwen, de kloostertuin en de begraafplaats werden beschermd als monument omwille van de artistieke, historische en sociaal-culturele waarde. Het [oorlogsmonument](#) werd beschermd als monument omwille van de artistieke en sociaal-culturele waarde.

Aan Drongenplein bevinden zich een aantal dorpswoningen of herbergen die niet beschermd zijn als monument, maar wel opgenomen zijn in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed. Het gaat om de [Herberg Sint-Huijbrecht met stokerij en brouwerij](#) en de [Ammanije](#).

2.2. Historiek van het beschermde goed

De voormalige herberg 'In Sint-Anthone' wordt voor het eerst vermeld in 1575 als hofstede, eigendom van de heer van Drongen¹. Bij de verwoesting van het dorp in 1585 werd het in puin gelegd en pas in de loop van de 17de eeuw heropgebouwd. In de 17de eeuw zetelde de vierschaar in dit gebouw, toen ook reeds zogenaamd Sint-Anthone.

Het betreft een hoekhuisje van vier traveeën en één bouwlaag onder zadeldak met dakkapel, in kern opklimmend tot eind 17de - begin 18de eeuw. Het maakte oorspronkelijk deel uit van een langgestrekt complex van twaalf traveeën.

Het gebouw werd aangepast in het begin van de 19de eeuw. Het werd gekenmerkt door een verankerde bak- en zandsteenbouw met een sokkel van Balegemse zandsteenblokken. Rechthoekige vensters, voormalige kruiskozijnen (ontlastingsbogen) met zandstenen negblokken. Hoekpenant versterkt met zandsteen. Zijgevel van twee traveeën. Op oude foto's is te zien dat in de zijgevel twee ronde vensters ingebracht waren.

Voor de restauratie behield het goed haar interieur met oude eiken balken, een laatgotische schouw en een overwelfde kelder.

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

2.3.1. Bescherming als monument: Hofstede In Sint-Anthone (1973-1975)

In het najaar van 1973 werd een aanvraag ingediend voor bescherming van de Hofstede In Sint-Anthone aan het Drongenplein naar aanleiding van mogelijke plannen tot sloop in functie van wegenwerken². Het dossier werd voorgelegd aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, waarbij de aanvrager op basis van diverse archiefstukken uit het Rijksarchief te Gent het belang van de oude herberg voor de lokale geschiedenis van Drongen wilde aantonen. Het gebouw zou reeds vanaf 1616 vermeld worden als zetel van de vierschaar en zou ondanks latere aanpassingen nog goed bewaard zijn als constructie in verankerde bak- en zandsteenstijl met gebruik van Balegemse zandsteen voor de plint, de vensteromlijstingen en de hoekpenant.

De Herberg In Sint-Anthone werd in 1974 weerhouden voor bescherming als monument. De gemeente Drongen tekende bezwaar aan bij het opheffingsvoorstel³. In 1970 zou de eigenaar een deel van de grond hebben afgestaan aan de gemeente in functie van de heraanleg en verbreding van de Bredestraat (huidige Vierhekkensstraat). Het hoekhuis vormde volgens de gemeente een ernstige belemmering voor het verkeer. Ook zou de braakliggende grond sinds de afbraak van de aanpalende constructies "een vuile hoek zijn ten schande van de gemeente"⁴. De gemeente wees tot slot op de algeheel slechte bouwfysische toestand van de woning.

Ook de Provincie Oost-Vlaanderen gaf aan zeer ernstige bezwaren te hebben tegen het beschermingsvoorstel⁵. Het voorstel werd op 29 oktober 1974 onderzocht door het provinciaal comité voor Monumenten en Landschappen en werd unaniem ongunstig geadviseerd. Volgens het provinciebestuur had het pand zodanig veel aanpassingen

¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Hofstede In Sint-Anthone* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26313> (geraadpleegd op 1 december 2023).

² Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OO001225, Hofstede In Sint-Anthone (1975).

³ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OO001225, Hofstede In Sint-Anthone (1975). Brief gemeente Drongen 25 oktober 1974.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OO001225, Hofstede In Sint-Anthone (1975). Brief Provincie Oost-Vlaanderen 20 november 1974.

ondergaan dat het oorspronkelijk landelijk karakter totaal verloren ging. De verminkingen aan het pand zouden beter zichtbaar geworden zijn na het slopen van de aanpalende huizen in de toenmalige Bredestraat. De achtergevels van de aaneensluitende bebouwing aan Drongenplein zouden bovendien grotendeels in het begin van de 20ste eeuw herbouwd zijn zonder de minste achting voor de bouwstijl en constructiewijze van de in de kern 17de-eeuwse dorpswoningen. Gezien zich ingrijpende restauratiewerken opdringen en deze onverantwoord hoge kosten met zich mee zouden dragen, werd een bescherming in verhouding met de geringe archeologische of architecturale waarde van het pand ongunstig geacht.

De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen bracht op 27 februari 1975 een gunstig advies uit over het beschermingsvoorstel.

De Hofstede In Sint-Anthone werd op 13 juni 1975 beschermd als monument.

2.3.2. Restauratie Hofstede In Sint-Anthone (1978-1981)

De oude herberg bevond zich op het ogenblik van bescherming in 1975 in een slechte bouwfysische toestand. Het beschermde goed werd voor de aanvang van de restauratie deels afgebroken. Bewaarde archiefphoto's van 1976 tonen dat het zadeldak gedemonteerd werd en de westelijke zijpuntgevel tot op de eerste bouwlaag werd afgebroken in functie van algehele reconstructie. De achterbouw en aanpalende constructies waren op dat ogenblik reeds volledig gesloopt. Dat de omgang met het beschermde goed op weinig begrip kon rekenen, blijkt uit de aangebrachte opschriften en tags "moord", "schande" en "dit is monumentenzorg in Drongen" op de bouwval.

Pas op 26 juli 1978 werd een aanvraag ingediend voor de restauratie van de Hofstede In Sint-Anthone⁶. De Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg gaf aan geen advies te kunnen uitbrengen zonder bijkomend fotomateriaal, alsook plannen waarop de nieuwe volumes aangeduid zouden worden. Het beheersdossier bevat echter noch bijkomende dossierstukken, noch plannen over de geplande restauratie.

Op 13 september 1978 werd evenwel een subsidie verleend voor het uitvoeren van de nodige restauratiewerken, waaruit afgeleid wordt dat de restauratie in het najaar na goedkeuring een doorstart kende⁷. Bewaarde archiefphoto's van 1970 tonen dat de gevel werd ontleisterd, de vensteropeningen plaatselijk geschoord en verstevigd werden en het gebouw van een nooddak werd voorzien.

Op 17 oktober 1979 werd een bijkomende aanvraag ingediend voor de bouw van een muur en een garage ter hoogte van de Bredestraat⁸. De Rijksdienst keurde deze aanbouw op 5 november 1979 goed. De bouw van de garage en muur achter de Hofstede In Sint-Anthone stootte op hevige kritiek. In *De Gentenaar* verscheen op 24 april 1980 een artikel waarin een lezer de aanbouw aan de beschermde hoekwoning hekeld en de overheid opriep om nader toe te zien op willekeurige aanbouwen die eigenaars naar eigen goeddunken oprichten bij monumenten, wars van de historische of architecturale waarde van hun beschermde goed⁹. Het artikel gaf voer voor publiek debat en deed het vermoeden rijzen

⁶ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Hofstede Sint-Anthone. Bouwaanvraag 26 juli 1978.

⁷ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Hofstede Sint-Anthone. Nota aan de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse aangelegenheden 5 april 1979.

⁸ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Hofstede Sint-Anthone. Bouwaanvraag 17 oktober 1978.

⁹ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OO001237, Aanpalende dorpswoning bij Hofstede In Sint-Anthone (1983). Bijlage nota van het kabinet van de Minister van de Vlaamse Gemeenschap 1 juli 1980.

dat voor de realisatie van de aanbouw mogelijk een deel van de subsidie werd aangewend. Ook de ingrijpende historiserende restauratie van de oude herberg werd gehekelde. Als antwoord op een parlementaire vraag hierover stelde de minister van de Nederlandse Gemeenschap dat de gewraakte werken wel degelijk vergund waren en dat de bouw van de muur in geen geval door de Rijksdienst gesubsidieerd werd¹⁰.

Op 1 juli 1980 vroeg het kabinet van de minister van de Vlaamse Gemeenschap aan de Rijksdienst om verduidelijking. De eigenaar van de oude herberg In Sint-Anthone zou het blijkbaar niet nauw nemen met de opgelegde beschermingsvoorschriften¹¹. Het kabinet vroeg de Rijksdienst of de bescherming van de aanpalende dorpswoningen, Drongenplein 15-16 niet versneld kon worden. De Rijksdienst antwoordde dat de beschermingsprocedure voor de gebouwen palend aan de herberg In Sint-Anthone onlangs werd ingezet op voorstel van de Stad Gent¹². Ook zou de Rijksdienst reeds in onderhandeling zijn met de eigenaar om de plannen aan te passen aan de opgelegde voorschriften.

Op 29 januari 1981 werd de architect aangemaand om de foutieve restauratie van de dakkapel te verhelpen en de bedekking en bekleding te vervangen door de vereiste roodbruine tegelpannen¹³. Gezien het om reconstructieve werken ging, kwamen deze werken niet in aanmerking voor betoelaging.

Op 18 maart 1981 stelde de aannemer de Rijksdienst in kennis dat de restauratiewerken aan de Hofstede In Sint-Anthone opgeleverd waren.

2.3.3. Uitbreiding bescherming als monument: aanpalende dorpswoning (1980)

In het voorjaar van 1980 diende de Stad Gent een aanvraag in tot bescherming van de dorpswoningen, Drongenplein 15-16 rechts aanpalend aan de Hofstede In Sint-Anthone¹⁴. De dorpswoning vormde constructief één geheel met de herberg, waaraan de restauratiewerken vorderden. Om een vermindering van het geheel te vermijden achtte het stadsbestuur een uitbreiding van de bescherming noodzakelijk.

De dorpswoning aanpalend aan de Hofstede In Sint-Anthone werd op 23 februari 1981 op een voorontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten geplaatst.

De provinciale commissie voor Monumenten en Landschappen bracht op de zitting van 21 april 1981 een gunstig advies uit over het beschermingsvoorstel. De provinciale commissie stelde evenwel de vraag of de dorpswoning best in haar huidig voorkomen behouden wordt of deze eveneens aan de historiserende restauratie van de herberg In Sint-Anthone aangepast diende te worden. De provinciale commissie gaf aan haar bedenkingen te hebben bij deze restauratiepraktijk.

De dorpswoning werd op 19 maart 1982 op een ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten geplaatst. Het pand werd weerhouden voor bescherming als monument omwille van de historische waarde als in de kern 17de-

¹⁰ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OO001237, Aanpalende dorpswoning bij Hofstede In Sint-Anthone (1983). Bijlage nota van het kabinet van de Minister van de Vlaamse Gemeenschap 1 juli 1980.

¹¹ *Ibid.*

¹² Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OO001237, Aanpalende dorpswoning bij Hofstede In Sint-Anthone (1983). Ongedateerde brief Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg als antwoord op kabinetsnota 1 juli 1980.

¹³ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Hofstede Sint-Anthone. Brief Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg 29 januari 1981.

¹⁴ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OO001237, Aanpalende dorpswoning bij Hofstede In Sint-Anthone (1983).

eeuwse eenlaagse dorpswoning, aansluitend en constructief één geheel uitmakend met de beschermde herberg In Sint-Anthone, met onder het gevelpleisterwerk verborgen witstenen vensternebben en inwendig achter het pleisterwerk bewaarde 17de-eeuwse balkenlagen.

De Stad Gent organiseerde van 11 april 1981 tot en met 13 maart 1981 een openbaar onderzoek. Hierbij werd één bezwaarschrift ingediend tegen het beschermingsvoorstel. De bezwaarindiener stelde dat ten tijde van de bescherming van de Hofstede In Sint-Anthone in 1975 willekeurige verbouwingen werden uitgevoerd en de bestemming als geschenkenboetiek niet overeenstemde met de aangekondigde woonfunctie. Een bescherming als landschap leek de bezwaarindiener meer gepast, gezien de eigenaars in dit geval geen beroep zouden kunnen doen op financiële ondersteuning.

De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen bracht op 9 november 1982 een gunstig advies uit over het beschermingsvoorstel.

2.3.4. Aanvraag uitbreiding en verbouwing Drongenplein 17 (1998-2001)

Op 6 april 1998 werd een aanvraag ingediend om de winkel- en leefruimte in Hofstede In Sint-Anthone te mogen uitbreiden met een keuken en autobergplaats¹⁵. De Cel Monumenten en Landschappen liet het stadsbestuur weten geen bezwaren te hebben tegen voorziene uitbreidingswerken. Deze werden op 27 november 1998 vergund.

De eigenaars dienden op 30 november 2001 een aanvraag in om de kantelpoort in de garage te mogen vervangen door een glazen deur¹⁶. De Afdeling Monumenten en Landschappen Oost-Vlaanderen gaf hiertoe op 7 januari 2002 een toelating.

2.3.5. Aanvraag uitbreiding en verbouwing Drongenplein 17 (2007-2008)

Op 20 maart 2007 vroegen de eigenaars om de woongelegenheden bij hun handelszaak in de Hofstede In Sint-Anthone te mogen uitbreiden¹⁷. De werken voorzagen in de afbraak van een bergruimte achterin de tuin. De bestaande tuinmuur zou behouden blijven en voorzien worden van een extra muuropening. Ook werd er een bijkomende toegang voorzien tot de woongelegenheden in de vorm van een nieuwe uitbouw van één bouwlaag. De nieuwe inkom zou geaccentueerd worden door een dak in licht gebogen vorm boven het volume van de inkom. De aanvraag voorzag slechts in een buitenruimte van 50 m². Het agentschap R-O Oost-Vlaanderen (Onroerend Erfgoed) gaf op 25 april 2007 een gunstig advies. De werken werden op 28 juni 2007 vergund.

De eigenaars vroegen op 30 november 2007 een wijziging aan de vergunde werken, waarbij zowel de vormgeving als de oppervlakte van het aan te bouwen volume bij de woning aangepast werd¹⁸. Het nieuwe ontwerp voorzag meer buitenruimte en liet een onbebouwde oppervlakte van 108 m². Het agentschap R-O Oost-Vlaanderen (Onroerend Erfgoed) gaf op 11 januari 2008 een gunstig advies voor de wijziging aan de bouwaanvraag. De werken werden op 31 januari 2008 vergund.

¹⁵ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Hofstede Sint-Anthone. Bouwaanvraag 6 april 1998.

¹⁶ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Hofstede Sint-Anthone. Bouwaanvraag 30 november 2001.

¹⁷ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Hofstede Sint-Anthone. Bouwaanvraag 20 maart 2007.

¹⁸ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Hofstede Sint-Anthone. Bouwaanvraag 30 november 2007.

2.3.6. Aanvraag plaatsen reclamepaneel en zonnewering Drongenplein 15 (2008-2013)

Op 23 september 2008 werd een aanvraag ingediend voor het plaatsen van een reclamepaneel en zonnewering voor de café-uitbating in de dorpswoning gelegen Drongenplein 15¹⁹. Het agentschap R-O Oost-Vlaanderen (Onroerend Erfgoed) bracht op 24 oktober 2008 een ongunstig advies uit.

Op 13 augustus 2013 werd vastgesteld dat er wijzigingen plaatsvonden aan het exterieur van de dorpswoning gelegen Drongenplein 15, waarbij de historische rolluikkasten zwart overschilderd werden²⁰. Ook de imitatie-zandsteenschilderingen ter hoogte van de plint werden hierbij overgeschilderd. Boven de rolluikkasten werd eveneens een storend reclamepaneel aangebracht. De eigenaar werd aangemaand om contact op te nemen met het agentschap om de modaliteiten en uit te voeren herstellingswerken te bespreken. Na overleg werd de gevel opnieuw wit geschilderd en werd het reclamepaneel vervangen door een visueel minder storende belettering.

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens het plaatsbezoek van 24 maart 2002. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

Het onroerend goed gelegen Drongenplein 17 in Gent (Drongen) bevindt zich in een algemeen goede bouwfysische toestand.

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

De als monument beschermde Hofstede In Sint-Anthone is gelegen Drongenplein 17 in Gent (Drongen), op het perceel kadastraal gekend als: Gent, 27ste afdeling, sectie B, perceelnummer 337L (deel).

In het beschermingsbesluit van 13 juni 1975 wordt het onroerend goed omschreven als de oude herberg Sint-Anthone, gelegen op de hoek van de Dorpsstraat en de Bredestraat te Drongen, bekend ten kadaster: Drongen, 1ste afdeling, deel van het artikel 2516, sectie B, perceelnummer 337F.

2.5.2. Onroerend erfgoed

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier is het onroerend erfgoed aangeduid dat in de buurt ligt van het onroerend goed waarvan de bescherming wordt opgegeven.

De Hofstede In Sint-Anthone is gelegen aan noordelijke zijde van het als monument beschermde Drongenplein:

- *Drongenplein*, Drongenplein Gent (Drongen),
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10614> (beschermd bij ministerieel
besluit van 9 juni 1998).

¹⁹ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Aanpalende dorpswoning bij Hofstede Sint-Anthone. Aanvraag toelating 23 september 2008.

²⁰ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Aanpalende dorpswoning bij Hofstede Sint-Anthone. Brief agentschap Onroerend Erfgoed 23 augustus 2013.

Tegenover de Hofstede In Sint-Anthone aan de overzijde van het Drongenplein bevinden zich de als monument beschermde Parochiekerk Sint-Gerulfus en de Norbertijnenabdij:

- *Parochiekerk Sint-Gerulfus: toren*, Drongenplein zonder nummer Gent (Drongen), <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/8598> (beschermd bij besluit secretaris-generaal van 24 januari 1944).
- *Parochiekerk Sint-Gerulfus*, Drongenplein zonder nummer Gent (Drongen), <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10613> (beschermd bij ministerieel besluit van 9 juni 1998).
- *Norbertijnenabdij met abdij- en bijgebouwen, kloostertuin en begraafplaats*, Drongenplein 26-27, 26A-D, Lage Lakendreef 5 Gent (Drongen), <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10153> (beschermd bij ministerieel besluit van 9 juni 1998)

De aanpalende dorpswoning bij de Hofstede In Sint-Anthone is eveneens beschermd als monument:

- *Dorpswoning*, Drongenplein 15, 16-16A Gent (Drongen), <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10608> (beschermd bij besluit Vlaamse Regering 28 juli 1983).

Aan het Drongenplein zijn de Sint-Jozefkapel en het oorlogsmonument eveneens beschermd als monument:

- *Sint-Jozefskapel*, Oude-Abdijstraat 1 Gent (Drongen), <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10617> (beschermd bij ministerieel besluit van 9 juni 1998).
- *Oorlogsmonument*, Drongenplein zonder nummer Gent (Drongen), <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10615> (beschermd bij ministerieel besluit van 9 juni 1998).

De Herberg Sint-Huijbrecht met stokerij en brouwerij en de Ammanije aan het Drongenplein zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed:

- *Herberg Sint-Huijbrecht met stokerij en brouwerij*, Drongenplein 18 Gent (Drongen), <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/133129> (vastgesteld bij ministerieel besluit van 1 juni 2023).
- *Ammanije*, Drongenplein 2-4 Gent (Drongen), <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/133130> (vastgesteld bij ministerieel besluit van 1 juni 2023).

2.5.3. Omgeving

De Hofstede In Sint-Anthone, Drongenplein 17 Gent (Drongen) is gelegen in een woongebied met cultureel, historische en/of esthetische waarde volgens het gewestplan Gentse en Kanaalzone (vastgesteld bij koninklijk besluit van 14 september 1977).

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

De Hofstede In Sint-Anthone, gelegen Drongenplein 17 in Gent (Drongen) werd in 1975 beschermd als monument.

De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen droeg de oude herberg in 1974 op vraag van de eigenaar voor voor bescherming naar aanleiding van mogelijke plannen voor sloop in functie van wegenwerken. Op basis van opzoekingen van de eigenaar in het Rijksarchief te Gent zou het gebouw een belangrijke plaats innemen in de lokale geschiedenis van de gemeente Drongen als zetel van de vierschaar vanaf het eerste kwart van de 17de eeuw. Ook zou de constructie nog zeer herkenbaar zijn als traditionele

verankerde baksteenbouw met gebruik van Balegemse zandsteen voor de plint, de vensteromlijstingen en de hoekpenant.

De oude herberg bevond zich op het ogenblik van bescherming in een slechte bouwfysische toestand en werd in 1978 volgend op de bescherming als monument ingrijpend gerestaureerd. Het beschermde goed werd voor de aanvang van de restauratie deels afgebroken. De restauratie getuigde van een ingrijpende historiserende restauratiepraktijk die voorrang gaf aan reconstructie, waarbij het oorspronkelijk uitzicht van de dorpswoning sterk werd gewijzigd. Zo werd de 19de-eeuwse bepleistering en de beraapte gevelafwerking van de westelijke zijpuntgevel met leien bekleding van de geveltop niet hernomen. Het verankerd opgaand metselwerk van de gevels werd hersteld met behoud van de Balegemse zandsteen voor de plint, de vensteromlijstingen en de hoekpenant. Gezien de keuze voor het herstel van de verankerde zand- en baksteenbouw, werden latere toevoegingen aan de gevel zoals de houten kroonlijst, rolluikkasten en vensteromlijstingen evenmin hernomen. De aandaken, muurvlchtingen en schouderstukken van de zijpuntgevel werden gereconstrueerd. In het interieur werden de moerbalken en kraagstenen behouden, maar werden de kinderbalken en zoldering grotendeels gereconstrueerd. Behoudens de overwelfde kelders, de bewaarde gotische schouwmantel, de moerbalken en kaspanten bleven geen overige interieurelementen behouden.

Voor de evaluatie van de historische en architecturale waarde van het beschermde goed zijn relevant: de typologie, de bouwperiode en ontwerpstyl van het gebouw, namelijk een herberg of hofstede in dorpscontext uit de 17de eeuw. Ondanks de 19de-eeuwse aanpassingen, achtte men op de oude herberg op het ogenblik van bescherming nog voldoende herkenbaar als verankerde bak- en zandsteenbouw.

Artikel 6.2.1, 3° van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming".

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde.

De evaluatie van het beschermde bestand in Vlaanderen is gebaseerd op:

- de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen [en de cultuurgooderen die er integrerend deel van uitmaken] hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontlenen;
- de vijf selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:
 - 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, het type of het oeuvre;
 - 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed leesbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
 - 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde type of een bepaald oeuvre;
 - 4° ensemble: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;

5° context: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke visuele of inhoudelijke relatie is.

De evaluatie van de erfgoedwaarden van de Hofstede In Sint-Anthone in Gent (Drongen) op basis van de erfgoedwaarden en huidige criteria voor bescherming is als volgt:

1° zeldzaamheid: herbergen of hofstedes in landelijke context uit de 17de eeuw zijn een relatief zeldzaam erfgoedtype in Vlaanderen. In de wetenschappelijke inventaris zijn 131 erfgoedobjecten opgenomen voor herbergen met één of meerdere erfgoedkenmerken uit de 17de eeuw, waarvan 59 beschermd als monument. Het beschermde goed is bijgevolg relatief zeldzaam op Vlaams niveau.

Zowel de Herberg en afspanning De Godelieve in Gistel als de Herberg en tolhuis Heidelberg in Zedelgem (Loppem) zijn beter bewaarde en meer herkenbare voorbeelden van herbergen uit de 17de eeuw. Bij de restauratie van de Herberg en afspanning De Godelieve in de periode 2012-2015 werd het waardevol 17de-eeuws ensemble van bewaarde gelagzaal en kapsant in ere hersteld, zo ook het intacte balkenplafond met moerbalken met gesculpteerde slossen en de bewaarde tegelvloeren. Ook de herberg en tolhuis Heidelberg in Loppem is een representatieve en herkenbare 17de-eeuwse herberg met gaaf bewaard interieur.

Indien louter gekeken naar de aanleunende typologie van de 'dorpswoning' blijken in de wetenschappelijke inventaris onroerend erfgoed 50 dorpswoningen met dezelfde erfgoedkenmerken opgenomen te zijn, waarvan 8 beschermd als monument.

Zowel de Woning Pottenhuys in Bornem als de Secretarishoeve in Loenhout zijn beter bewaarde en meer herkenbare voorbeelden van dorpswoningen uit de 17de eeuw. Ondanks de vrij grondige restauratie in de jaren 1979-1980 van het *Pottenhuys* dat opklimt tot circa 1642 is het breedhuis nog steeds herkenbaar als een 17de-eeuwse dorpswoning met een bewaard ensemble: de bijgebouwen, alsook de bewaarde planindeling en interieurelementen ondersteunen de erfgoedwaarden. Ook de secretarishoeve in Loenhout is een representatieve en herkenbare 17de-eeuwse dorpswoning.

De opheffing van de bescherming als monument van de Hofstede In Sint-Anthone, Dorpsplein 17 in Drongen creëert dus allerminst een hiaat in het beschermde bestand in Vlaanderen.

2° herkenbaarheid: de Hofstede In Sint-Anthone in de dorpskern van Drongen was op het ogenblik van bescherming in 1975 weinig herkenbaar als 17de-eeuwse verankerende bak- en zandsteenbouw door de vele aanpassingen aan het exterieur, waaronder het bepleisteren van de lijstgevel in de 19de eeuw. Ook de achtergevels van de aansluitende bebouwing aan het Drongenplein werden meermaals aangepast en zouden grotendeels in het begin van de 20ste eeuw zijn heropgebouwd. Bij de ingrijpende restauratie van 1978 werd het verankerd opgaand metselwerk van de gevels hersteld en kreeg het beschermde goed opnieuw een karakteristiek uitzicht in bak- en zandsteenstijl. De aandaken, muurvlechtingen en schouderstukken van de westelijke zijpuntgevel werden hierbij gereconstrueerd. Door de historiserende restauratie van 1978 werd de eenheid met de rechts aanpalende dorpswoningen echter verbroken. De aaneensluitende bebouwing van eenlaagse, in de kern 17de-eeuwse dorpswoningen aan het Drongenplein, die in oorsprong constructief deel uitmaakten van de Hofstede In Sint-Anthone, is hierdoor niet langer herkenbaar als geheel. Latere aanpassingen aan de gevel van de dorpswoning, gelegen Drongenplein 15, zoals het overschilderen van de rolluikkasten, de kroonlijst en de geschilderde plint in imitatie-zandsteen, hebben de herkenbaarheid van het geheel bijkomend aangetast. Door de verschillende aanpassingen aan de achtergevels en de aanbouw van 2008 bij de Hofstede In Sint-Anthone is het geheel aan de achterzijde en vanuit de Vierhekkensstraat (vroegere Bredestraat) allerminst herkenbaar als een

historisch aaneensluitende bebouwing van eenlaagse dorpswoningen aan het Drongenplein.

De ongedateerde archieffoto's bij de beschermingsaanvraag van 1973 tonen de bewaringstoestand van het interieur in de jaren 1950-1960 met bewaarde laatgotische schouwmantel en moerbalken. Bij de historiserende restauratie in 1978 werden een aantal oorspronkelijke interieurelementen behouden. De kinderbalken en zoldering werden echter volledig gereconstrueerd. Ook de vloer en -wandafwerking werd volledig vernieuwd, evenals een belangrijk deel van het binnen- en buitenschrijnwerk. Ondanks het behoud van een aantal oorspronkelijke interieurelementen en constructieve onderdelen, waaronder de houten kapseanten en overwelfde kelder, is het interieur door de nieuwe afwerkingslagen en constructieve ingrepen nog weinig herkenbaar als een historisch interieur.

Door de ingrijpende historiserende restauratie van 1978 en latere aanpassingen is het geheel van de aaneensluitende dorpswoningen aan het Drongenplein niet langer voldoende herkenbaar voor bescherming als monument op Vlaams niveau.

3° representativiteit: de Hofstede In Sint-Anthone, Drongenplein 17 in Gent (Drongen), is representatief voor de historische bebouwing van het landelijke dorp in de 17de eeuw, dat gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van dorpswoningen, herbergen of hofstedes en boerenhoven. Het goed werd echter op een niet nader te bepalen ogenblik opgesplitst tot drie afzonderlijke eenheden, waarbij het zijn oorspronkelijke functie als hofstede of herberg en zetel van de vierschaar verloor. De bestemming als dorpswoning en opdeling in afzonderlijke eenheden ging gepaard met wijzigingen aan de oorspronkelijke planindeling. Het beschermde goed heeft op heden geen erfgoedkenmerken en -elementen die nog verwijzen naar de oorspronkelijke functie. Op het ogenblik van bescherming in 1975 maakte het deel uit van drie aaneensluitende dorpswoningen voorzien van uniforme 19de-eeuwse gevelafwerking met doorlopende zandstenen plint en cordonlijst.

4° ensemble: de Hofstede In Sint-Anthone, Drongenplein 17 in Gent (Drongen), is onderdeel van de historische bebouwing van de in de kern 17de-eeuwse eenlaagse dorpswoningen aan noordelijke zijde van Drongenplein. In oorsprong maakten de dorpswoningen, Drongenplein 15, 16-16A, ook deel uit van de oude herberg en ging het constructief om één geheel, wat onder meer blijkt uit de doorlopende zandstenen plint. Ook de later aangebrachte gevelafwerking met doorgetrokken cordonlijst en het uniform buitenschrijnwerk van rolluikkasten en dakkapellen accentueerde het bescheiden historisch ensemble in de dorpskern. Op een niet nader te bepalen ogenblik werd de oude hofstede opgesplitst in drie afzonderlijke eenheden. Door de ingrijpende historiserende restauratie van de Hofstede In Sint-Anthone in 1978 ging de eenheid van de drie aansluitende eenlaagse dorpswoningen met bepleisterde lijstgevels verloren. Het herstel van de verankerde bak- en zandsteenbouw deed de uniforme gevelbepleistering en -afwerking van de aaneensluitende dorpswoningen teniet. Ook latere wijzigingen aan het exterieur van onder meer de dorpswoning, Drongenplein 15, zoals het overschilderen van de rolluikkasten, de kroonlijst en de geschilderde plint in imitatie-zandsteen, deden afbreuk aan het ensemble. Ondanks het behoud van een aantal oorspronkelijke interieurelementen in de Hofstede In Sint-Anthone, is het interieur van de drie aansluitende dorpswoningen grotendeels vernieuwd. Door de opsplitsing in drie afzonderlijke wooneenheden en later goedgekeurde commerciële bestemming van de Hofstede In Sint-Anthone is al ruime tijd niet langer sprake van een ensemble. Door de verschillende aanpassingen en opeenvolgende aanbouwen aan de achtergevels van de dorpswoningen, waaronder de aanbouw van 2008 bij de Hofstede In Sint-Anthone, vormt het geheel zoals waarneembaar vanuit de Vierhekkensstraat (vroegere Bredestraat), niet langer een ensemble.

De Hofstede In Sint-Anthone vormt noch als een op zichzelf staand geheel, noch als onderdeel van de aaneensluitende eenlaagse bebouwing met 17de-eeuwse kern een

historisch geheel waarvan het ensemble toereikend is voor bescherming als monument op Vlaams niveau.

5° context: de Hofstede In Sint-Anthone is gelegen aan noordelijke zijde van het Drongenplein tegenover de Parochiekerk Sint-Gerulfus en de Norbertijnenabdij, beide beschermd als monument. Het Drongenplein behield als met linden beboomd dorpsplein haar karakteristieke aanleg en werd met inbegrip van het oorlogsmonument en de leilindenbeplanting beschermd als monument. Ondanks verschillende aanpassingen en verbouwingen in de tweede helft van de 20ste eeuw, is de karakteristieke bebouwing aan het Drongenplein nog afleesbaar. Een aantal dorpswoningen of herbergen zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed, namelijk de Herberg Sint-Huijbrecht met stokerij en brouwerij en de Ammanije.

De Hofstede In Sint-Anthone is gelegen in een historisch waardevolle omgeving in de dorpskern van Drongen. De meest waardevolle bouwkundige elementen in het dorpscentrum van de landbouwgemeente van de parochie Sint-Gerulfus zijn beschermd als monument. Het plein met haar traditioneel gesnoeide lindebomen is afzonderlijk beschermd als monument. De context van de Hofstede In Sint-Anthone is bijgevolg waardevol op Vlaams niveau. De erfgoedwaarden van de dorpswoningen als voorbeeld van de traditionele bebouwing langs het Drongenplein worden afdoende gevrijwaard door de opname in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed.

De hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde hebben geleid tot een gewijzigde situatie of context waarin de erfgoedwaarden onvoldoende zijn voor een bescherming van de Hofstede In Sint-Anthone in Gent (Drongen) als monument. De vrijwaring van de erfgoedwaarden middels een bescherming als monument is niet langer vereist omwille van het algemeen belang.

De bescherming als monument van de Hofstede In Sint-Anthone in Gent (Drongen) wordt opgeheven omwille van het algemeen belang.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

Het inhoudelijk dossier bij voorliggend opheffingsvoorstel registreren de erfgoedwaarden.

Het onroerend goed is opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed en werd vastgesteld als bouwkundig erfgoed bij ministerieel besluit van 20 juni 2023.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument van de Hofstede In Sint-Anthone, Drongenplein 17 in Gent (Drongen), wordt geheel opgeheven. Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

4. BRONNEN

4.1. Archieven

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OO001225, Hofstede In Sint-Anthone (1975).

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OO001237, Aanpalende dorpswoning bij Hofstede In Sint-Anthone (1983).

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Gent (Drongen), Hofstede Sint-Anthone.

4.2. Digitale bronnen

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Hofstede In Sint-Anthone* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26313> (geraadpleegd op 1 december 2023).

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Drongenplein* [online], <https://id.erfgoed.net/themas/3338> (geraadpleegd op 1 december 2023).

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Parochiekerk Sint-Gerulfus* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26316> (geraadpleegd op 1 december 2023).

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Norbertijnerabdij* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26315> (geraadpleegd op 1 december 2023).

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Sint-Jozefskapel* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/200766> (geraadpleegd op 1 december 2023).

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Oorlogsmonument* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/200767> (geraadpleegd op 1 december 2023).

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Herberg Sint-Huijbrecht met stokerij en brouwerij* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26314> (geraadpleegd op 1 december 2023).

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2023: *Ammanije* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26309> (geraadpleegd op 1 december 2023).

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archiefphoto's, bouwplannen, kadastrmutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.